

УДК 378:005-051:33

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.13>

Ірина ДОРОЖ

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., Україна, 32300

ORCID: 0000-0003-4792-7025

Анатолій КОВАЛЬЧУК

старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., Україна, 32300

ORCID: 0000-0003-0425-0456

Бібліографічний опис статті: Дорож, І., Ковальчук, А. (2022) Підготовки вчителя початкових класів до реалізації технологічної галузі в освітньому процесі. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 4, 82–88, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.13>

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

У статті автори розглянули підготовку нової генерації висококваліфікованих кадрів з інноваційним типом мислення, широким світоглядом, є стратегічним орієнтиром модернізації національної системи освіти, що є одним з першочергових завдань вищої освіти в контексті сучасних політико-економічних реалій. Спрямованість світогляду, його орієнтація на майбутню професійну діяльність, його глибина та стійкість забезпечать якість професійного й особистісного зростання молоді. У Концепції Нової української школи наголошено на суб'єктності учіння, необхідності оволодіння школярами способами освітньої діяльності, набутті досвіду взаємодії з іншими людьми.

Проаналізовано освітні орієнтації нового Державного стандарту початкової освіти на здобуття учнями компетентностей, а не лише знань. У цьому контексті особливої уваги заслуговує модернізація трудової підготовки молодших школярів та актуалізація досвіду організації їхньої продуктивної праці.

Визначено актуальність реформування системи освіти, умотивувавши, зокрема, нагальність переосмислення вимог до організації освітнього процесу в початковій школі згідно нових соціально-економічних й політичних відносин в Україні. У професійній діяльності вчитель має неодмінно дотримуватися творчого підходу, оскільки в країні трансформувалось уявлення щодо ролі творчого вчителя в організації освітнього процесу.

Досліджено ефективність створених педагогічних умов формування ініціативних, усебічно освічених фахівців з творчим підходом та бажанням наповнити освітній процес нового змісту та форм організації продуктивної праці молодших школярів. Оскільки сучасні тенденції розвитку національної системи освіти потребують теоретичного обґрунтування й практичного оновлення змісту та методики фахової підготовки вчителя, який працює з дітьми. Здобуваючи освіту в педагогічних ЗВО, майбутні вчителі початкових класів повинні бути підготовленими до реалізації продуктивно-трудової діяльності молодших школярів, опановуючи сучасні ефективні підходи, інноваційні методи, методики та технології навчання.

Ключові слова: професійно-педагогічне становлення, педагог, початкова ланка освіти, розвиток освіти, технологічна освіта, освітній процес.

Ірина DOROZH

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Ohienko str., 61, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine, 32300

ORCID: 0000-0003-4792-7025

Anatoliy KOVALCHUK

Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Ohienko str., 61, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine, 32300

ORCID: 0000-0003-0425-0456

To cite this article: Dorozh, I., Kovalchuk, A. (2022). Pidhotovky vchytelia pochatkovykh klasiv do realizatsii tekhnolohichnoi haluzi v osvithomu protsesi [With the features of professional and pedagogical development of primary school teachers at the present stage of educational development]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 82–88, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.13>

WITH THE FEATURES OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS AT THE PRESENT STAGE OF EDUCATIONAL DEVELOPMENT

The article is concerned with the features of professional and pedagogical development of primary school teachers at the present stage of educational development. The modern requirements to the professional training of primary school teachers, the stages of becoming a primary school teacher, the formation of professional competencies are analysed; the meaning of the concepts «professionalism», «pedagogical skill», «professional development», «professional orientation and adaptation» is verified.

The problem of determining of formation and development of professional pedagogical training of primary school teachers is relevant, because in the process of preparation of the national pedagogical cadres of the new generation is focused on the disclosure of the specifics of stages of formation and development of professional-pedagogical education in Ukraine.

It was the analysed of the approaches of scientists to the definition of development of professional-pedagogical preparation of teachers of primary schools in Ukraine.

There was the following specified: adaptation of teachers to professional activity is a complex dynamic long process of systematic immersion of the teacher into the profession, which involves the formation of professional knowledge, skills, professionally important qualities necessary for further development; pedagogical mastery is the highest level of pedagogical activity and manifestation of creative activity of the teacher's personality, that is, a complex of personality qualities, which provides self-organization of a high level of professional activity; professional development of a teacher is not only the growth and improvement of professional qualities of the individual, but also the destruction and professional destruction, which are characterized by changes in the psychological structure of the individual in the process of teaching.

It was found out that at the stage of becoming a primary school teacher, professional activity is gradually stabilized, the level of its manifestation is individualized depending on psychological characteristics.

Key words: professional and pedagogical formation, teacher, pedagogical mastery, primary level.

Постановка наукової проблеми та її значення. Модернізація вищої педагогічної освіти зумовлює негайне оновлення та пошуку нових підходів у сфері розроблення й обґрунтування актуальних способів формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів як агентів змін. Успішність навчання дитини в початковій школі залежить передовсім від майстерності вчителя якісно й цікаво організувати освітній процес.

Діяльність студентської молоді нині наповнюється дедалі глибшим творчим змістом. У вчителя з'явилася можливість проявити себе як самостійного творця навчально-виховного процесу, активно реалізувати свій духовний та світоглядний потенціал. Нові завдання, поставлені перед закладами вищої освіти, вимагають перегляду змісту педагогічної освіти, що є смисловим ядром професійної компетентності майбутнього вчителя.

Концептуальні засади, що зумовлюють нагальну потребу в удосконаленні професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, відображено в Державному стандарті початкової освіти (Derzhavnyi standart rochatkovoї osvity, 2018)., Професійному стан-

дарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018 р.), Законі України «Про Освіту» (2017 р.), Законі України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.).

Отже, суперечності між потребою сучасної системи освіти у високоморальному, гуманному, відданому своїй справі фахівцеві та сучасними соціально-економічними умовами життя і прагматичними орієнтаціями суспільства; між соціально обумовленою необхідністю сформованості світоглядної культури педагогічного працівника та відсутністю розробленої методики її виховання в умовах педагогічного ЗВО; між потенційними можливостями світоглядного виховання студентської молоді в умовах університетської освіти і браком часу в навчальному процесі для їх реалізації сформували вектор дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методолого-теоретичною основою дослідження служать філософські роботи про сутність і роль праці в житті людини і суспільства

(О. Духнович, Д. Дьюї, Т. Кампанелла, Г. Кершенштейнер, Д. Локк, Т. Мор, Р. Оуен, І. Песталоцці, Ж. Руссо, Г. Сковорода, К. Ушинський, Ш. Фур'є та ін.). Технологічна освіта виступає необхідним складником виховного процесу (С. Ананьєв, П. Блонський, І. Гессен, О. Захаренко, А. Макаренко, С. Русова, В. Сипченко, В. Сухомлинський, І. Ткаченко, С. Шацький та ін.). Наукове обґрунтування організації технологічної освіти набуває все більшої актуальності (В. Корольський, В. Мадзігон, В. Симоненко, М. Скоткін, Д. Тхоржевський, І. Чернишенко, Л. Шило та ін.). Досліджено дидактичні проблеми політехнічної спрямованості продуктивної праці (П. Атутов, С. Батишев, А. Калашников, В. Кальней, В. Лихач, В. Серіков та ін.). Виокремлено різні види продуктивної праці (В. Бурдун, В. Мадзігон, В. Макаручук, О. Максимчук, Л. Оршанський, Л. Савченко, С. Ткачука) та ін. Наразі досліджено основні константи нової стратегії професійної підготовки фахівців із позиції нової філософії освіти (С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай та ін.). Здійснюється дослідження особливості загальнопедагогічної підготовки вчителя (О. Дубасенюк, М. Євтух, Л. Коваль, А. Кузьмінський, В. Семиченко та ін. Існує чимало базових досліджень у галузі педагогіки початкової школи (Н. Бібік, О. Біда, А. Богуш, В. Бондарь, М. Вашуленко, С. Литвиненко, М. Марусинець, І. Пальшкова, О. Савченко, М. Скоткіна, Л. Хомич, А. Цимбалару, І. Шапошнікової та ін.)

Як видно з робіт вище перерахованих авторів, дана тема є актуальною і представляє великий інтерес для подальших досліджень.

Мета статті. Проаналізувати наукові здобутки у галузі професійно-педагогічної підготовки вчителя початкової ланки освіти у сфері забезпечення дисциплін технологічної освітньої галузі на сучасному етапі розвитку освіти.

Відповідно до мети визначено такі **завдання** статті: здійснити аналіз наукових здобутків у галузі професійно-педагогічної підготовки вчителя початкової ланки освіти до реалізації технологічної освіти на сучасному етапі розвитку освіти з урахуванням особливостей сьогодення.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу науково-педагогічної літератури з'ясовано, що одним з найефективніших засобів технологічної освіти майбутнього вчителя

початкової ланки освіти, вважається трудова діяльність. «За допомогою трудової діяльності людина виражає своє ставлення до світу, пізнає дійсність, себе, інших людей. Проте, як доводять сучасні дослідження, цей процес сприймається як засіб задоволення споживацьких потреб, одночасно вона стає засобом самореалізації та творчості. Фактично, функція самореалізації максимально наближує трудову діяльність до мистецтва. Поєднання художньої та трудової діяльності дає можливість інтенсифікувати вплив на молоду людину та пришвидшити процеси її особистісного становлення. Технологічна освіта, на відміну від «чистого» мистецтва, допомагає особистості не лише самовиразитися, передати свої світоглядні орієнтири у мистецькому образі, але й впливає на формування моральних якостей, сприяє накопиченню власного морального досвіду» (Bordyugova, 2008).

У працях Ю. Белової технологічна освіта «як вид діяльності, завдяки якій формуються конструкторсько-технологічні та декоративно-прикладні уміння, знання та навички. Дослідниця фактично прирівнює зміст технологічної діяльності до змісту декоративно-ужиткового мистецтва, визначається як культура професійних навичок та технічних прийомів художньої обробки будь-яких матеріалів. Одночасно, технологічна діяльність є однією з форм суспільної свідомості і суспільної діяльності» (Vyelova, 2004).

Близькою нашим уявленням виявилася позиція М. Курача, згідно з якою «технологічна підготовка – це процес здійснення майбутніми учителями пізнавально-перетворювальної діяльності, спрямованої на засвоєння знань і формування вмінь та навичок з основних видів декоративно-ужиткового мистецтва як елементів культурної спадщини українського народу. Водночас вона є основою художньо-естетичного виховання, спрямованого на розвиток національної самосвідомості майбутнього педагога» (Kurach, 2014).

Г. Мельник зосереджує свою увагу на вивченні технологічної діяльності як «сукупності процесів і явищ духовної практичної діяльності людини, спрямованої на створення і популяризацію естетично довершеного продукту своєї творчості» (Mel'nyk, 2004).

В. Тименко визначає художньо-трудова діяльність як діяльність, метою якої є «ство-

рення матеріально-духовних цінностей образотворчими, конструктивними та декоративними засобами» (Ту`менко, 2018). За позицією В. Тименка, «специфічною особливістю художньої праці є подвійна її природа: результати праці втілюють дві взаємопов'язані функції: утилітарну та художньо-естетичну, тобто поєднують у собі гармонію раціонального та естетичного. Відповідно до даної думки, можна зробити висновок, що технологічна освіта – це такий вид трудової підготовки, завдяки якому формуються конструкторсько-технологічні та декоративно-прикладні знання, вміння та навички» (Ту`менко, 2018).

Повноцінна технологічна освіта потребує «здійснення пізнавально-перетворювальної діяльності, спрямованої на засвоєння знань з основних видів декоративно-ужиткового мистецтва, яке є безпосереднім елементом культурної спадщини українського народу. Насичення світорозуміння студента інформацією про світ, про себе, про інших у контексті народної культури та національних цінностей, закладених у трудовому досвіді українського народу, якою насичена технологічна освіта, сприятиме формуванню його професійно-педагогічного становлення у патріотичному аспекті. Крім того, змістове наповнення технологічної діяльності національними цінностями дозволить студентам набувати знань щодо способів взаємодії, прийнятих в українському суспільстві, що формуватиме професійно-значущі цінності майбутнього педагога, в перспективі перетворення на особистісно значущі» (Vu`shnevs`ku`j, 2010; Kurach, 2014).

Однак, на думку В. Муляра, «особистісне зростання здійснюється не у будь-якій діяльності, а лише в тій, основою якої є процеси самодетермінації особистості. Самореалізація можлива тільки за умови творчої діяльності, тому творчість – це спосіб самореалізації особистості» (Mulyar, 1997). Отже, для самореалізації вчителя в професійній сфері діяльність обов'язково має бути творчою.

Безперечно ефективність використання потенціалу технологічної діяльності у формуванні *когнітивного компоненту* професійно-педагогічного становлення майбутнього вчителя початкової ланки освіти. Збагачення когнітивного компоненту професійно-педагогічного становлення передбачає передачу певних *знань з національної української побутової культури*.

Варто зауважити, що зазначені знання нестимулюють не лише теоретико-інформаційне навантаження, а й забезпечать емоційне ставлення майбутніх фахівців до власного виробу у разі передачі знань з історії, культури та побуту українців через досвід естетичних переживань. Саме такий спосіб опанування знаннями дозволяє інтегрувати інтелектуальну та чуттєву інформацію й стимулювати переорієнтацію свідомості студента, а у подальшому – його світогляду.

Опанування студентами у процесі технологічної діяльності зображувальними та виражальними засобами дозволяє відтворювати національну та соціальну інформацію української культури, виражати свої почуття, думки та ставлення. Таким чином, відбувається емоційно насичений вплив на підсвідомість студента, закарбовування в його пам'яті культурних та духовних доміант українського народу, які, перетворюючись на особистісні цінності, утворюють основу самосвідомості та світогляду загалом.

Для наповнення когнітивного компоненту професійно-педагогічного становлення здобувачів вищої освіти вагоме значення також мають *види діяльності*, до яких залучаються майбутні вчителі. Так, В. Тименко «серед видів художньої праці виділяє мистецтво художнього оранжування, образотворчу діяльність, художнє конструювання, художньо-побутову діяльність, елементи декоративно-ужиткового мистецтва. Кожен з цих видів технологічної діяльності людини має значний розвивальний потенціалом. Зокрема, залучення до них забезпечує естетичний, художній, інтелектуальний та політехнічний розвиток особистості» (Ту`менко, 2018). А такі складові змісту технологічної діяльності «як елементи кольорознавства, графіки, композиції, декоративно-прикладного мистецтва і дизайну, паркового і рекламного мистецтв дозволять розширити парадигму психологічної підготовки здобувачів вищої освіти до взаємодії з учнями, підготувати до повноцінної виховної роботи з майбутніми вихованцями. Оволодіння такою інформацією дасть можливість студентам враховувати психологічний вплив оточуючого середовища на емоційний стан дітей, забезпечувати ефективні умови праці учнів, стимулювати працездатність школярів, що беззаперечно впливає на підвищення рівня професійної компетентності

учителя» (Typovi osvritni prohramy dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity : 1–2 ta 3–4 klasy, 2019).

Можливість виховного впливу на **мотиваційно-ціннісний компонент** професійно-педагогічного становлення здобувачів вищої освіти через зміст технологічної діяльності ґрунтується на «емоційному сприйнятті кожною особою тих поглядів, подій та фактів, що утворюють основу самосвідомості та вихованості» (Vy`shnevs`ky, 2010).

Ціннісною основою сучасного суспільного замовлення на фахівця є, перш за все *національно-патріотичні цінності*, які стануть основою активної громадянської позиції майбутнього учителя, його переконаннями. Наразі важливими стає виховання таких цінностей, як повага до державної символіки та держави загалом, мовна культура як духовний код нації, почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне українського народу та кращих зразків його культурної спадщини, формування працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва тощо.

Крім вищезазначеного, викладач ЗВО має враховувати потенціал *емоційного фону* заняття у формуванні мотивації студента до технологічної діяльності. Сумнівно, що засвоєння лише технічних прийомів викличе позитивне емоційне збудження, необхідне для позитивного ставлення майбутнього вчителя до власної трудової діяльності, задоволеності самим процесом та її результатами. Тому на таких заняттях повинна панувати творча атмосфера, яка вимагатиме від здобувачів вищої освіти певних інтелектуальних та емоційних зусиль, нестиме насолоду. Отримані внаслідок такої роботи позитивні емоції, підкріплюють вищі соціальні мотиви, а також виступають додатковим стимулом, поштовхом до індивідуальної діяльності студента.

Рефлексивно-діяльнісний компонент професійно-педагогічного становлення, який забезпечує реалізацію потреб студента щодо особистісного професійного зростання, також отримує інтенсивний розвиток у процесі занять художньо-трудовою діяльністю. Таку можливість надають *групові обговорення*, які влаштовує викладач після проведення занять зі студентами. Причому під час таких обговорень важливо скеровувати хід аналізу не лише на самовідчуття здобувачів

вищої освіти під час роботи, проекцію їхніх відчуттів на імовірні відчуття учнів, а й на докладний аналіз порядку дій викладача, методів та прийомів, які він використовував у процесі організації технологічної діяльності. Цілеспрямовано спостерігаючи за тим, як викладач ВНЗ організовує художньо-трудову діяльність, аналізуючи її та обговорюючи з іншими студентами, майбутній вчитель проектує отримані знання у професійну площину як фахівець.

Не менш важливою для рефлексивної культури особистості є *культура спільної діяльності*, яка передбачає формування у студента таких умінь: уміння працювати у команді; ставити запитання та відповідати на запитання товаришів; толерантно ставитися до різних точок зору; знаходити можливості компромісу та спільні точки дотику у позиціях різних учасників діалогу; відверто презентувати власну позицію та щиро обговорювати думки інших. І ще одним важливим аспектом рефлексивної культури вважаємо культуру самопізнання, до якої відносимо: уміння аналізувати мотиви власної діяльності та її ціннісну основу (установки, норми, ціннісні орієнтації); адекватно визначати достатність чи недостатність власних сил, знань, умінь та навичок для виконання того чи іншого трудового завдання.

У процесі навчальної аудиторної діяльності студент набуває не лише знань та умінь, але й готується застосовувати на практиці опановані способи та прийоми майбутньої професійної діяльності. *Прагнення реалізувати отримані знання та уміння у практичній роботі* з учнями під час педагогічної практики – одна з обов'язкових умов формування рефлексивно-діяльнісного компоненту професійно-педагогічного становлення студента, а саме діяльнісної його складової. Адже основний критерій виявлення професійно-педагогічного становлення особистості – це її поведінка та практична діяльність.

Результати дослідження. З огляду на здійснене дослідження суті та ціннісно-виховного потенціалу технологічної діяльності у контексті нашого дослідження тлумачимо «художньо-трудову діяльність майбутніх педагогів» як діяльність здобувачів вищої освіти педагогічних ВНЗ, яка передбачає ручне або частково механізоване виробництво речей, що поєднують у собі утилітарно-ужиткові та художньо-декоративні якості, спрямовану на формування

професійного гуманістичного світогляду українського вчителя (знання української національної побутової культури, її зображувальних та виражальних засобів, народних звичаїв та традицій; актуалізацію національно-патріотичних цінностей, емоційного ставлення до власної діяльності, інтегративного мистецького бачення світу; оволодіння рефлексивною культурою та культурою індивідуальної і колективної праці).

Нами було здійснено аналіз навчальних планів Волинського національного університету імені Лесі Українки, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра з терміном підготовки 3 роки 10 місяців.

Аналізуючи нормативну частину навчальних планів було виявлено, що значне навантаження з формування професійно-педагогічного становлення майбутніх педагогів припадає на гуманітарні та соціально-економічні дисципліни, такі як *Історія України, Українська мова (за професійним спрямуванням), Філософія, Української культури* та дисципліни професійної підготовки, такі як *Психологія, Педагогіка, Методики навчання* тощо. Виховний вплив змісту зазначених дисциплін на професійно-педагогічну підготовку майбутніх педагогів безперечний.

Звернемо увагу на специфічні (для інших педагогічних напрямів підготовки) дисципліни аналізованих нами навчальних планів напряму підготовки 013 Початкова освіта, які мають хороші можливості для використання виховного потенціалу технологічної діяльності. Так, нормативною частиною цих навчальних планів передбачене вивчення *«Методики навчання технологічної освітньої галузі» (90 год.) («Методики навчання освітньої галузі «Технології»(150 год.), «Методика навчання технологій у початковій школі» (210 год)), та Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво», з яких 120 год. відведено на вивчення дисципліни Образотворче мистецтво з методикою навчання. На нашу думку, під час їх вивчення можна забезпечити формування усіх компонентів професійно-педагогічного становлення майбутніх учителів початкових класів. Крім того, варіативна частина навчального плану надає додаткові можливості, які можуть*

бути використані для підсилення виховного впливу на світоглядну культуру майбутніх учителів початкових класів. Оскільки найбільший інтерес для нас становлять дисципліни професійної підготовки, то сконцентруємо свою увагу саме на дисциплінах саме цього циклу.

Здобувачі вищої освіти опановують такі дисципліни професійного циклу підготовки, як *Декоративно-прикладне мистецтво, Українське народознавство, Художня праця та основи дизайну в початковій школі, Розв'язування складних арифметичних завдань* та блоки дисциплін, які забезпечують підготовку здобувачів вищої освіти до роботи за спеціалізацією. Крім навчального навантаження, передбаченого для вивчення студентами педагогічних університетів за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, інтерес для професійно-педагогічної підготовки засобами технологічної діяльності становить практична підготовка здобувачів вищої освіти. Аналіз навчальних планів трьох вищезазначених університетів засвідчує наявність навчальних та виробничих практик у підготовці майбутніх фахівців до реалізації технологічної освіти. Виявлені обсяги практик та їх розподіл за семестрами дозволяє здійснювати систематичну виховну роботу зі студентами, організовуючи їхню художньо-трудову діяльність з вихованцями в умовах загальноосвітніх шкіл чи інших навчальних закладів, в урочний чи позаурочний час.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, технологічна освіта володіє значним потенціалом для професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів початкової ланки освіти до реалізації технологічної освіти, зокрема її когнітивного, мотиваційно-ціннісного та рефлексивно-діяльнісного компонентів, яке здійснюватися через забезпечення студентам опанування знаннями з історії, культури та побуту українців, досвіду естетичних переживань, досвіду творчої діяльності у процесі колективно-групових занять із залученням здобувачів вищої освіти до різних видів мистецтв, до створення портфоліо тощо.

У зв'язку з цим постає нагальне завдання розробки методики виховання професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти педагогічних університетів на основі впровадження технологічної діяльності у виховну роботу ЗВО та дослідження педагогічних умов її ефективної реалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Белова Ю. Ю. Формування національних цінностей у студентів – майбутніх вчителів трудового навчання в процесі художньо-трудової діяльності : *автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук* 13.00.02. Київ, 2004. 20 с.
2. Бордюгова Т. Г. Моральна цінність праці: філософсько-культурологічний аналіз : *автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук* 09.00.04. Харків, 2008. 20 с.
3. Вишневецький О. Український виховний ідеал і національний характер (витоки, деформації і сучасні виклики). Дрогобич, 2010. 160 с.
4. Державний стандарт початкової освіти. *Учитель початкової школи*. 2018. № 4 (вкладка). С. 1–16.
5. Захарченко Р. О. Виховання в школярів національної самосвідомості. *Трудова підготовка в закладах освіти*. № 2. 1996. С. 24–27.
6. Курач М. С. Розвиток творчих здібностей студентів у процесі художньо-проектної діяльності. *Наука і освіта*. 2014. № 7. С. 111–115.
7. Мельник Г. М. Формування базових професійних якостей в учнів профільних класів на заняттях з народних художніх ремесел : *автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук*. 13.00.02. Київ, 2004. 19 с.
8. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема (філософсько-культурологічний аналіз) : монографія. Житомир, 1997. 214 с.
9. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти : 1–2 та 3–4 класи. Київ : Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.
10. Тименко В. П. Практичний інтелект учнівської молоді: діагностика обдарованості : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. 117 с.

REFERENCES:

1. Byelova Yu. Yu. Formuvannya nacional'ny'x cinnostej u studentiv – majbutnix vchy`teliv trudovogo navchannya v procesi xudozhn`o-trudovoyi diyal`nosti : avtoref. dy`sertaciyi ... kandy`data pedagogichny`x nauk 13.00.02 Ky`yiv, 2004. 20 s.
2. Bordyugova T. G. Moral`na cinnist`praci: filosofs`ko-kul`turologichny`j analiz : avtoref. dy`sertaciyi ... kandy`data pedagogichny`x nauk 09.00.04. Xarkiv. 2008. 20 s.
3. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity. *Uchytel pochatkovoї shkoly*. 2018. № 4 (vkladka). S. 1–16.
4. Vy`shnevs`ky`j O. Ukrayins`ky`j vy`xovny`j ideal i nacional`ny`j charakter (vy`toky`, deformaciyi i suchasni vy`kly`ky`). Drogoby`ch. 2010. 160 s.
5. Zaxarchenko R. O. Vy`xovannya v shkolyariv nacional`noyi samosvidomosti. *Trudova pidgotovka v zakladax osvity`*. # 2. 1996. S. 24–27.
6. Kurach M. S. Rozvy`tok tvorchy`x zdbnostej studentiv u procesi xudozhn`o-proektnoyi diyal`nosti. *Nauka i osvita*. 2014. # 7. S. 111–115.
7. Mel`ny`k G. M. Formuvannya bazovy`x profesijny`x yakostej v uchniv profil`ny`x klasiv na zanyattiyax z narodny`x xudozhnix remesel : avtoref. dy`sertaciyi ... kandy`data pedagogichny`x nauk. 13.00.02. Ky`yiv. 2004. 19 s.
8. Mulyar V. I. Samorealizaciya osoby`stosti yak social`na problema (filosofs`ko-kul`turologichny`j analiz) : monografiya. Zhy`tomy`r. 1997. 214 s.
9. Typovi osvitni prohramy dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity : 1–2 ta 3–4 klasy. Kyiv : Vydavnytstvo «Svitoch», 2019. 336 s.
10. Tymenko V. P. Praktychni intelekt uchnivskoi molodi: diahnostryka obdarovanosti : monohrafiia. Ky`yiv : Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy, 2018. 117 s.